

Zondag 22 mei 2022

Thema: Wat als het geloof bij je vandaan glijdt?

Schriftlezing: Johannes 14: 1 – 7, 22 - 31

[DIA] Wat als het geloof bij je vandaan glijdt? Vandaag staat deze fundamentele vraag aan de orde. Of het met deze postcoronatijd van doen heeft weet ik niet, maar de vraag klinkt met enige regelmaat. Wat als het geloof bij je vandaan glijdt? Mensen zeggen dan: 'Ik ervaar God niet meer. Ik heb er jaren op gewacht, maar het gebeurde niet. Het is er niet.' En achter de woorden wordt een soort verdriet of rouw hoorbaar. Iets wat dierbaar was is weg. Er is ook nog een variant op deze vraag: Wat als de gemeente bij je vandaan glijdt? Je had voor je gevoel een heldere plek in de gemeente, een plek die je goed heeft gedaan, maar nu, na de coronapandemie, lijkt die plek er niet meer te zijn. Soms heeft het van doen met verschil van inzicht, met onenigheid. Soms heeft het van doen met de onmogelijkheid om met elkaar te kunnen praten, je verstaat elkaar niet meer. Dat zijn de vragen die deze ochtend op tafel liggen. Herken je de vragen, bij jezelf, in je omgeving? Overigens moeten we de valkuil van een snel antwoord zien te vermijden. Een snel antwoord doet geen recht aan de diepte van deze vragen.

[DIA] Eigenlijk is er één woord waar we aansluiting bij moeten vinden, dat is het woord 'ongerust'. Jezus zegt:

'Wees niet ongerust, maar vertrouw op God en op Mij.'

De leerlingen zijn onzeker, bang, ongerust. Er staat van alles te gebeuren én zij krijgen in de gaten dat Jezus hen gaat verlaten. Dat is heftig. Wat moeten zij zonder Jezus? Als je er over nadenkt, is het een zeer boeiend gesprek. Jezus zegt 'wees niet ongerust, ik ga jullie een plaats bereiden.' En, zegt Hij daarbij, jullie kennen de weg waar ik heen ga. Maar die leerlingen hebben werkelijk geen idee, niet een beetje niet, nee: geen idee. Waar heeft Jezus het over? Tomas, een van de leerlingen zegt: 'Wij weten niet eens waar U naartoe gaat, Heer, hoe zouden we dan de weg daarheen kunnen weten?' En Jezus geeft antwoord, maar je krijgt sterk de indruk dat de dingen die Jezus zegt, niet landen. En natuurlijk weten we niet hoe het toen voor Tomas voelde, maar we weten soms wel wat mensen voelen die God niet ervaren. Die mensen hebben vaak het gevoel dat zij leeglopen. Die mensen kennen de geloofswaarden, maar ze raken niet meer. 'Wees niet ongerust', zei Jezus, maar wat zegt dat? Welke weg moet je bewandelen met je onrust? En hoe zou de ongerustheid minder kunnen worden?

[DIA] Met het oog op die te bewandelen weg, is één woord uit dat gesprek van Jezus en zijn leerlingen van belang, dat is het woord 'zien'. Jezus zegt:

**'Als jullie Mij kennen zullen jullie ook mijn Vader kennen,
want jullie hebben Hem zelf gezien.'**

Vooraf dat woordje 'zien' is opvallend. Blijkbaar is er iets, of was er iets, te zien. Dat is interessant, er is iets te zien. 'Zien' is voor de kennende mens in onze wereld het ding bij uitstek. Als je ergens komt, als je zelf de dingen ziet, dan weet je hoe het zit. Dat is meestal de gedachte, ik heb het zelf gezien. Maar zien we altijd wat we zien?, dat is een belangrijke vraag. Of wordt ons kijken ook gestuurd door bijvoorbeeld onze ideeën? Er bestaat een prachtig voorbeeld van lang geleden, dat een Friese grootvader bij zijn kleinzoon in New York was beland. Toen hem later werd gevraagd wat hij gezien had, zei hij: ik zag ergens in al die drukte een groente- en fruitstalletje. Ja, dat had hij gezien, groente en fruit.

Lichtreclames, volle bussen, taxi's en al dergelijke hoorden niet bij zijn wereld, daar had hij eigenlijk geen woorden voor, maar wel voor groente en fruit. Dat herkende hij. Met andere woorden: wat je ziet heeft met je geschiedenis, met je ervaring, met je taal van doen.

[DIA] Ooit schreef een van de eerste televisiedominee, Okke Jager, een boek over de enorme verandering van het geloof, met als titel: 'Geloven wordt onwennig'. Okke Jager gaf les in het vak Evangelistiek, de kunde van het evangeliseren in onze cultuur. En hij probeerde ons in zijn lessen, ik volgde college bij hem, mee te nemen naar de basis van verstaan, van begrijpen. En hij gebruikte daarbij een intrigerend woord, het woord 'onvoorstelbaarheid'. Hij zei: 'De mensen kunnen zich steeds minder voorstellen bij de diepe, gelaagde Bijbelse manier van spreken.' En ook: 'De mens van nu leeft met computers en techniek, en dat doet iets met de mens.' Hij zei vaak: 'De computermens verliest het gevoel voor het mysterie. Zijn manier van iets kunnen voorstellen wordt schraller.' Oftewel: denk nog even aan die Friese grootvader in New York, al de dingen die hij zag waren voor hem onvoorstelbaar, hij zag alleen wat hij zich kon voorstellen. Met als gevolg, als je voorstellingsvermogen ingeperkt geraakt is, dan je bepaalde dingen niet ziet. Voor sommige mensen lijkt het er dus op dat de landingsplaats voor geloofswaarden is ingeschrompeld. Laten we eerste maar eens benoemen wat er niet moet gebeuren. Je kunt niet zeggen: de mensen die minder landingsplaats hebben, zitten fout. Of erger nog: die mensen zijn fout. Dat heeft geen zin. Het heeft overigens, daartegenover, ook geen zin om het gebrek aan landingsplaatsen, als een voldongen feit te beschouwen. Mensen zijn geen voldongen feiten, mensen zijn onderweg. En ergens op die weg dient zich nu een impasse aan. Niet zozeer een impasse naar de medemens, maar naar God. En ergens, als je naar die impasse kijkt, schuilt daar iets in van: niet meer iets nieuws kunnen verwachten. Dat is wat sommige mensen hebben, de wereld is zoals ze is, zoals ik haar zie. Maar dan verwacht je nauwelijks nog iets nieuws.

[DIA] Misschien moeten we te rade gaan bij de dichter en schrijver Thomas Merton. Merton is daarom de moeite waard omdat hij volstrekt van buiten het christelijk geloof kwam en na een lange weg intrad in het klooster. En altijd bleef hij verbonden met de vragen van de niet gelovige mens. Merton zegt: 'In het hart van het menselijk bestaan ligt een paradox. Die paradox is: dat de natuur van de mens uit zichzelf weinig of niets kan doen om zijn belangrijkste problemen op te lossen. Als wij alleen onze natuur volgen, onze eigen inzichten, eindigen wij in de hel.' (137) Duidelijker kan het bijna niet. Overigens dacht Merton bij dat woord 'hel' aan de concrete toestand van oorlog en geweld op aarde, mensen die mensen verdrukken en kapotmaken, die hel. Daartegenover zegt hij: 'De mensenziel, is een kristal, dat zou kunnen schitteren. Het is volmaakt naar zijn eigen natuur, maar het mist iets, dat het slechts van buiten en van boven kan ontvangen. Wanneer het licht erin schijnt, wordt het kristal in zekere zin in licht veranderd.' (138) Overigens, voor de goede orde, Merton onderzoekt zijn levensloop. En dan kijkt hij heel goed wanneer er in zijn leven iets binnenkwam van de kant van God. Hoewel hij zeer kritisch en sceptisch is, blijft hij wel kijken. Met zoveel woorden: gaandeweg leert hij, dat het de moeite waard is om open te staan voor geluiden, mensen, voorvallen, intuïties die meer zijn dan de eigen gedachten. Als hij een geloofsboek leest begint hij meer en meer het geheim van dat boek toe te laten, en het niet meteen weg te verklaren. Als hij een kerk binnenstapt, zoekt hij naar de diepte van de dingen die hij ook voelt. Waarom is er de behoefte om een kaars aan te steken, of de behoefte om te knielen, wat is dat?

[DIA] Ongemerkt zijn we bij de woorden van Jezus gekomen, in dat tweede stuk van het gesprek tussen Jezus en de leerlingen:

**'Later zal de pleitbezorger, de heilige Geest,
jullie alles duidelijk maken en in herinnering brengen
wat Ik tegen jullie gezegd heb.'**

Jezus spreekt over leren blijven bij het geloof. Geloof is geen simpel gegeven, dat is levenslang oefenen. En daarom moet de Geest komen. Thomas Merton vergelijkt het christelijk leven met een school, een school waar wij van God leren, hoe we deel kunnen hebben aan het geluk van God. Christus maakt duidelijk hoezeer wij, in die school van onze levensweg, een pleitbezorger nodig hebben. De Geest die keer op keer de brug slaat tussen ons onvermogen en Christus, tussen ons ongelof, onze verbijstering en pijn en de Levende Heiland.

[DIA] Eind goed al goed? Loopt het daar op uit? Twee kernwoorden zijn van belang: Vergeven en Beloven. Vergeven kijkt terug, vergeving kijkt naar de impasse. Vergeving zegt: ik schenk mezelf, ik schenk jou een nieuw kans, ik pin mezelf of jou niet vast op dat ene moment waar het mis ging. Ik denk dat wij op een serieuze manier moeten kijken en zoeken of wij vastzitten aan stukken die we niet vergeven, waardoor we niet verder kunnen. Dat is een serieuze opdracht. Als we maar uitstellen en wachten, dan zou het zo maar kunnen zijn dat of de gemeente, of het geloof bij ons vandaan glijdt. En dan is er ook de belofte. Een belofte bouwt daadwerkelijk een brug naar de toekomst. En Jezus geeft ons zijn belofte: Ik beloof jullie, zegt Jezus, de pleitbezorger, de heilige Geest, die steunt en helpt, die brengt je te binnen wat ik gezegd heb. Het is de Geest die de liefde in jou, in die ander, doet groeien. Want als mij de moed ontzinkt, als het geloof of de gemeenschap wegglijpt, dan wil de Geest van Christus liefde, levensadem, schenken. Dat is een geweldige belofte. Het is onze taak om ons naar die belofte uit te strekken. En ook dat is een serieuze opdracht, blijven verwachten, blijven uitkijken. Dat vraagt tijd, geduld, maar één ding weten we; dan gaat er ook ten goede iets gebeuren. En daarom zingen we:

*Schenk Uw levensadem, Heer,
wij buigen voor U neer.
Laat geen angst of trots bestaan
en maak ons Heilig in Uw naam.*